

Ana Dili Eğitimi Dergisi
www.anadiliegitimi.com

Gönderilme:25.05.2015 / Kabul Edilme:08.07.2015

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi*

*Mehmet KURUDAYIOĞLU***

*Özlem ÇETİN****

Öz

İnsanın çevresiyle kurduğu bağı güçlendirmek, düşünce ve ifade gücünü artırmak, çağdaşlaşmasının önünü açmak amacıyla ana dili eğitimi önemlidir. Türkçe dersi, bilgi değil beceri dersidir. Buna bağlı olarak Türkçe dersinin amacı, dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma, yazma ile bağlantılı olarak programda yer alan temel becerileri (Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, iletişim kurma, problem çözme, karar verme, bilgi teknolojilerini kullanma, araştırma, girişimcilik) de geliştirmektir. Bu çalışmanın amacı, ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen temel becerileri açıklamak, temel becerileri geliştirme yolları üzerinde durmak ve temel becerileri geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri sunmaktır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, temel beceriler, Türkçe öğretimi.

Basic Skills and Turkish Education

Abstract

Mother tongue education is essential for strengthening the connections of people to their environment increasing their thinking and expressing capabilities and leading them to civilization. Turkish lesson is not information but is a skill lesson. Depending on this the aim of Turkish lesson is to develop the main skills at the curriculum (using Turkish correctly, well and efficiently, critical thinking, creative thinking, communicating, problem solving, determining, using information technology, searching and enterprising) together with four main language skills; reading, listening, speaking and writing. The aim of this study is to explain the basic skills at Primary schools Turkish Education Curriculum, to emphasize the ways of improving these basic skills and to suggest activity proposals about developing these skills.

Keywords: Turkish, basic skills, Turkish education.

* 4. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu'nda (22-24 Aralık 2011, Muğla) bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Bolu.

E-posta: mkurudayi@hotmail.com.

*** Türkçe Öğretmeni, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul. E-posta: ozlem_cetinn@hotmail.com.

Giriş

“İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan.” (TDK, tdkterim.gov.tr) olarak tanımlanan dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan, insanın sosyal bir varlık olarak yaşamını devam ettirmesine yardımcı olan en güçlü araçtır.

Çocuğun içinde yaşadığı ve mensubu olduğu toplumun dili olan ana dil; bireyin, duygu ve düşüncelerini başkalarına en güzel biçimde aktardığı dil olması özelliğiyle önemlidir (Özbay, 2006). Bireyin en temel ifade gücünü ana dili oluşturmaktadır. İnsanın çevresiyle kurduğu bağı güçlendirmek, düşünce ve ifade gücünü artırmak, çağdaşlaşmasının önünü açmak amacıyla ana dili eğitimi önemlidir. Dil eğitimi, içinde farklı dinamikleri de barındırır. İnsanın düşüncesini, bağlı olduğu toplumun kültürünü benimsemesini ve yaşam becerilerini etkiler.

Eğitim; bireyin yaradılıştan gelen özelliklerini geliştiren, temel bilgi, beceri ve alışkanlıkları kazandıran en önemli faktördür. Türkiye’de öğrencilerin kendilerini bilişsel, sosyal ve duygusal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurabilmeleri, farklı seviyelerde bulunan dil becerilerini geliştirebilmeleri, ana dillerini doğru ve dilin inceliklerine sahip, güvenli olarak kullanabilmeleri ile mümkündür. Bu da ancak Türkçe Öğretimi ile sağlanmaktadır (Özatalay, 2007: 1).

Çağın yeniliklerini eğitim sistemlerine yansıtmak adına 2005 yılında eğitim programlarında değişiklik yoluna gidilmiştir. Yeni eğitim programları da yapılandırmacı anlayışa dayandırılmıştır. Bununla birlikte ders kitapları yenilenmiş, her ders için “Öğretmen Kılavuz Kitabı”, “Çalışma Kitabı” ve “Ders Kitabı” hazırlanmıştır.

Yapılandırmacı yaklaşımda bilginin anlamlandırılması, öğrenme sürecinin anahtar kavramıdır. Öğrenme, ezberlemeye değil öğrenenin bilgiyi transfer etmesine, var olan bilginin yeniden yorumlanmasına ve yeni bilginin oluşturulmasına dayanır (Erden ve Akman, 2006: 86).

Yapılandırmacı yaklaşıma göre Türkçe öğretiminde öğrenme; öğrencinin bilgiyi zihninde yapılandırarak yeniden üretmesi temeline dayalıdır. Türkçe öğretiminde odak dil bilgisi öğretimi değil, öğrencinin kendini anlama ve ifade sürecidir. Dinleme, okuma, görsel okuma ile elde edilen bilgiler sıralama, sınıflama, ilişkilendirme, sorgulama, analiz ve sentez yapma gibi çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilir. Öğrenilen yeni bilgiler daha önceki bilgilerle bir araya getirilerek yeniden inşa edilir. Konuşma, yazma, görsel sunu ile zihindeki yeni bilgiler tekrar işlemde geçirilerek cümlelere dönüşmektedir (Hezen, 2009).

İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı’yla dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan; duygu, düşünce ve hayallerini anlatan; eleştirel ve yaratıcı düşünen, sorumluluk üstlenen, girişimci, çevresiyle uyumlu, olay, durum ve bilgileri kendi birikimlerinden hareketle araştırma, sorgulama, eleştirme ve yorumlamayı alışkanlık haline getiren, estetik zevk kazanmış ve milli

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

değerlere duyarlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2006: 3). Bu amaçla hazırlanan programda öğrencilerin üst düzey beceriler adı da verilen bir takım temel becerilere sahip olması hedeflenmiştir.

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yer verilen temel becerileri açıklamak, temel becerileri geliştirme yolları üzerinde durmak ve temel becerileri geliştirmeye yönelik etkinlik önerileri sunmaktır.

Yöntem

Bu çalışmada Türkçe öğretiminde beceri kazandırmayı etkili yollarla gerçekleştirebilmek için literatür tarama ile elde edilen bilgilerden yola çıkılarak öneriler sunma amaçladığından tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da şu anda var olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1999: 77).

Türkçe Öğretiminde Temel Beceri Kavramı

Öğrencilerde, öğrenme süreci içerisinde kazanılması, geliştirilmesi, yaşama aktarılması hedeflenen kabiliyetler biçiminde tanımlanan beceri, bilgi gerektiren ve performans içeren bir kavramdır (Kan, 2006). Türkçe dersi, bilgi değil beceri dersidir. Buna bağlı olarak Türkçe dersinin amacı, dört temel dil becerisi olan okuma, dinleme, konuşma, yazma ile bağlantılı olarak programda yer alan temel becerileri de geliştirmektir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda temel beceriler, "yatay olarak bir yılın sonunda dikey olarak sekizinci sınıfın sonunda kazanacakları ve hayat boyu kullanacakları temel becerilerdir" şeklinde açıklanmıştır. Programda geliştirilmesi hedeflenen temel beceriler şunlardır (MEB, 2006: 5):

- Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma,
- Eleştirel Düşünme,
- Yaratıcı Düşünme,
- İletişim Kurma
- Problem Çözme,
- Araştırma,
- Karar Verme,
- Bilgi Teknolojilerini Kullanma,
- Girişimcilik

Türkçeyi Doğru, Güzel ve Etkili Kullanma Becerisi

Türkçe dersinde dil becerileri anlama (okuma, dinleme) ve anlatım (konuşma, yazma) becerileri olarak ayrılır. Anlama ve anlatım becerileri, yani dinleme, konuşma, okuma, yazma becerileri gelişmiş bir bireyin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi de gelişmiş demektir (Hezen, 2009: 63).

Okuma; “Basılı ya da yazılı sözcükleri duyu organları yoluyla algılama, bunları anlamlandırıp kavrama ve yorumlamadır.” (Temizkan, 2009: 1). Konuşma; “Gözlem, dinleme ve okuma yoluyla edinilen duygu, düşünce ve bilgilerin dilsel işaretler kullanılarak arka arkaya dizilmesi, işlenmesi ve sıralanmasıdır.” (Baş, 2002: 51). Dinleme; “Konuşan kişinin vermek istediği mesajı, pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir.” (Demirel, 1999: 33). Yazma; “Yaşananların, görülenlerin, duyulanların ve incelenen olayların yazıyla ifade edilmesidir.” (Arıcı, 2008: 8). Her biri ayrı uğraşı ve zaman isteyen bu beceriler, tanımlardan da anlaşıldığı gibi birbirleriyle ilişkilidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı etkinlik temelli bir yaklaşım üzerine kurulmuştur. Türkçenin doğru kullanımını amaç edinen programda, belirlenen amaçlar ve kazanımlara ulaşmak için ders esnasında birtakım etkinlikler uygulanması önerilmiştir. Öğrencilerin okuduklarını ve dinlediklerini doğru anlamasını ve anlamlandırmasını, etkili iletişim yollarını kullanmasını sağlamak okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikleri uygulamakla mümkündür. Anlama ve anlatma becerilerini geliştirmeye başladığımız bireyin Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisini de geliştiriyoruz demektir.

Eleştirel Düşünme Becerisi

Bilim ve teknolojiye yaşanan çok hızlı gelişmelere paralel olarak, çağımızda eğitimin amacı, bireylere üst düzey yaşam ve düşünme becerileri kazandırmak olarak şekillenmiştir. Öğrenci merkezli yaklaşımların ve çağdaş öğrenme kuramının önemle vurgulandığı temel insan özelliklerinden biri eleştirel düşünmedir (Hotaman, 2008).

Eleştirel düşünme; kendi düşünme süreçlerimizin farkında olarak başkalarının düşünme süreçlerini göz önünde tutarak, öğrendiklerimizi uygulayarak kendimizi ve çevremizde yer alan olayları anlayabilmeyi amaç edinen aktif ve organize zihinsel süreçtir. (Özden, 2003).

Bireyin eleştirel düşünme becerisini geliştirmek için eleştirel düşünme sürecinin içerdiği becerileri geliştirmek gereklidir. Eleştirel düşünme sürecinin içerdiği beceriler eleştirel düşünme eğitiminin de temelidir.

Eleştirel düşünme sürecinin içerdiği beceriler arasında;

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

1. Kanıtlanmış gerçekler ve öne sürülen iddialar arasındaki farklılığı yakalayabilme,
2. Elde edilen bilgilere ait kaynakların güvenilirliklerini test edebilme,
3. İlişkisiz bilgileri kanıtlardan ayıklayabilme,
4. Önyargı ve bilişsel hataların farkında olabilme,
5. Tutarsız yargıların farkına varabilme,
6. Etkili soru sorabilme,
7. Sözlü ve yazılı dili etkili kullanabilme,
8. Bireyin kendi düşüncelerinin farkına vardığı üst biliş (metacognition) ve benzerleri

vardır (Yahşi Cevher, 2006: 26).

Eleştirel düşünme eğitimiyle ilgili literatür incelendiğinde uzun yıllardır değişik eğitim programlarının önerildiği görülmektedir.

1950'lerde Smith ve Ennis'in yaptığı çalışmalar ile Lipman'ın geliştirdiği "Çocuklar için Felsefe Programı" bu konudaki ilk çalışmalardır. Lipman'ın programında 5. ve 6. sınıftaki çocuklar bir dizi romanı okumakta ve tartışmaktadırlar. Bu etkinlikler sayesinde öğrencilerin felsefi akıl yürütme, tarafsızlığa bağlılık, kararlılık, konuyla ilgili olma, davranış için savunulabilir gerekçeleri araştırma gibi becerilerin gelişmesi desteklenmektedir. Sonrasında Mcpeck eleştirel düşünmenin bir konu ekseninde geliştirilebileceğini savunmuş ve konu merkezli eleştirel düşünme öğretimini savunmuştur. Böylece eleştirel düşünme öğretimi konusunda yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Ülkemizde eleştirel düşünme öğretiminde karma yaklaşım benimsenmiştir (Akar, 2007).

Türkçe dersinde öğretmenler öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için öğrencilerin yorum, analiz ve değerlendirme yapabilecekleri, bildiklerini sorgulayabilecekleri, ulaştığı iddiaları açıklayabilecekleri, sorun çözebildiği ve gerektiğinde kendi düşüncelerini inceleyebildiği, değiştirebildiği, etkinlikler hazırlamalıdır.

Öğrenciler düşünmede esnek bırakılmalıdır. Böylece, öğrencilerin rahat biçimde eleştirel düşünmelerini sağlanacaktır. Eleştirel düşünmeyle birlikte öğrenciler kişiliklerini çok daha rahat dışarı vuracaklar ve kendilerini ifade etmede güçlük yaşamayacaklardır. Bunu sağlayabilmek için öğretmenler katı bir disiplin anlayışı ile hareket etmemelidir. Öğrencilerin düşüncelerini rahatça ifade edebildiği, iletişim kurabildiği, eleştirel düşünerek problemlerin üstesinden gelebildiği bir sınıf ortamı sağlanmalıdır (Yahşi Cevher, 2006).

Yaratıcı Düşünme Becerisi

“Yaratıcılık, her bireyde var olan ve insan yaşamının her bölümünde bulunabilen bir yeti, günlük yaşamdan bilimsel çalışmalara dek uzanan, geniş bir alanı içine alan süreçler bütünü, bir tutum ve davranış biçimidir.”(Temizkan, 2010: 621).

“Yaratıcı düşünme, yenilik arayan, sorunlara farklı çözüm yolları getirebilen, buluşçu ve bireyin kendisine özgü düşünme biçimidir.” (Kan, 2006: 59). Her bireyde gizli bir güç olarak bulunan yaratıcı düşünmenin temel özelliği özgünlüktür.

Yaratıcı bireyler; düzensizliğe karşı tolerans gösteren, macerayı seven, başkalarını da düşünen, her zaman değişik bir şeyler yaparak şaşırtan, karmaşık ve gizemli olana ilgi duyan, zor işlerle uğraşmayı seven, hep yapıcı eleştirilerde bulunan, cesur olan, mükemmel olanı isteyen, kararlı olan, aşırı düzenden rahatsızlık duyan, bulunduğu ortama hakim olan, başkalarından farklı düşünüyor olmaktan korkmayan, meraklı olan, kendisiyle barışık olan, karar vermede bağımsız olan, uğraşlarla vakit geçiren, hata yaptığında kabul eden, zihni sürekli sorunlarla meşgul olan, kuşku duyan ve bunu sorgulayan, kökten değişikliklerde yana olan, baskı altına alınmayı reddeden, kendinden emin kişilik özelliklerine sahiptir (Karataş Öztürk, 2007: 24). Her bireyde bu özelliklerin tamamı bulunamaz ya da bunlara farklı özellikler eklenebilir. Bireyler bu özelliklere eğitimle sahip olabileceği gibi, sahip olduğu birtakım yaratıcılık özelliklerini de eğitimle geliştirebilir. Ancak bireylerin yaratıcı olabilmeleri ve bu özelliklerini sergileyebilmeleri için gerekli ortamın oluşturulması gerekir.

Yaratıcı düşünme potansiyelini geliştirmek için hazırlanan programlarla, yaratıcılıklarını kullanma fırsatı verildiğinde, insanların, bireysel gelişimlerinde ve ürün ortaya koyma becerilerinde mükemmel sonuçlar ortaya çıkardıkları görülmüştür. Bireyin yaratıcı düşünme becerisini etkileyen bireysel ve çevresel etmenler vardır. Bu nedenle okul içi faaliyetler, öğretmenin sınıf içi tutum ve davranışları, sınıfta yaratılan atmosfer bireyin yaratıcı düşünme becerisinin gelişimi için önemlidir (Çakmak, 2010). Özellikle ilköğretim birinci kademe öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Gözlem ve inceleme, rol oynama, gösteri, drama ve oyunlar Türkçe öğretiminde yaratıcı düşünme becerisini geliştirmek için kullanılacak tekniklerdendir.

Her çocuğun doğuştan gelen yaratıcı olma yeteneğini geliştirmek için öncelikle çocukların duyarlarını eğitmeliyiz. Çocuğun tüm duyu organları ile uyaranlara olabildiğince açık olması, her anı dolu dolu yaşaması yaratıcılığının gelişiminde önemli yer tutar. İç ve dış uyaranlara açık olan çocuk, kendi yapısını ve yaratılışını tanımaya yönelirken çevresindeki olayların neden-sonuç ilişkileriyle de ilgilenir. Bunları tartıştıkça seçenekleri görmeye, çok yönlü çözüm yollarını kavramaya başlar. Böylece kendi düşünce, sezgi ve hayal gücünün öneminin farkına varır (Karataş Öztürk, 2007: 25).

İletişim Kurma Becerisi

“İletişim, dinleyicinin ileticinin zihninde var olan anlamı algılamak ve kendi zihninde yeniden yaratmasına yardımcı olabilecek şekilde sembollerin ayırt edilmesi, seçilmesi ve gönderilmesini kapsayan süreçtir.” (Temizöz, 2008: 29).

İnsan etkinliklerinin ve ilişkilerinin tümü iletişimle ilgilidir. İletişim; yazmak, okumak, çalışmak, eğlenmek, alışveriş yapmak, sevmek kavga etmek, istemek, reddetmek, buyurmak gibi tüm etkinliklerimizle iç içe olan bir olgudur (Özatalay 2007: 81). İnsan sosyal bir varlıktır. Duygu ve düşüncelerini aktarmak için sözlü ve sözsüz iletişim araçlarını kullanır. Sosyal, akademik ve özel yaşamı sahip olduğu iletişim becerilerine göre şekillenir.

İletişim becerisinin temelini etkin dinleme ve doğru zamanda doğru tepki verme davranışları oluşturur. İletişim becerisini geliştirme amaçlı yapılan çalışmalarda da ilk adım, öğrencilere etkin dinleme becerisini kazandırmaktır. İletişim becerisi birtakım alt beceriler içerir. Bu alt beceriler iletişim eğitiminin omurgasını oluşturur. Öğretmenlerin bu becerileri geliştirmeye yönelik hazırlayacağı etkinlikler, öğrencilerin iletişim becerilerinin gelişimine büyük ölçüde katkı sağlayacaktır.

Türkçe öğretmenleri derslerde yeri geldikçe öğrencilerin tanışma, selamlaşma, kabul ve saygıyı iletme, ego geliştirici dil kullanabilme, etkin dinleme becerisini kullanabilme, olumlu ve olumsuz duygularını ben dili kullanarak ifade edebilme, empatik tepki verebilme, öfkeyi kontrol edebilme, çatışma sırasında saldırgan ve zorba tepki verme yerine işbirliğine dayalı çözüm tepkileri sergileme, iletişim sırasında karşısındakinin beden dilini anlayabilme, bulunduğu ortama uygun üslup belirleme becerilerine yönelik etkinlikleri öğrencilere temel iletişim becerileri kazandırırken okul sonrası sosyal yaşamına da katkı sağlayacaktır (Karahan, 2008).

Problem Çözme Becerisi

“Problem, zihni karıştırması sebebiyle karşılaştıran birey tarafından çözme isteği uyandıran ve ilk defa karşılaşılmaması nedeniyle de standart bir çözüm yolu bulunmayan, sadece çözmeye çalışan kişinin sahip olduğu bilgi birikiminin doğru şekilde kullanılması sonucu çözümlenmesi mümkün olan sorun olarak tanımlanabilir.” (Türnüklü ve Yeşildere, 2005: 108-109).

Problem çözme, kişinin kendisiyle ve çevresiyle uyum sağlayabilmesi için problemin kaynağını bulma, alternatif çözüm üretme yeteneği ve karar verme süreci olarak görülmektedir (Çelikkaleli ve Gündüz, 2010: 362). Problem çözme kavramı başlangıçta yalnızca matematik dersindeki problem kavramını çağırıyor olsa da özellikle ilköğretim öğrencileri için durum farklıdır. İlköğretimde öncelikli amaç, bireyleri hayata hazırlamaktır. Bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları problemleri çözme ve problemlerin üstesinden gelme becerilerinin gelişimi yalnızca matematikteki

problemlerle sağlanamaz. Öğrencilerin gerçek hayatla daha bağlantılı problemlerle karşılaşması ve iletişim becerilerini de kullanarak problemlerini çözmesi gerekmektedir. Nitekim bireyler günlük ilişkilerinde zaman zaman zorluklar ve problemlerle karşılaşacaktır. Bu nedenle öğrencilerin özellikle okul yaşamlarında kişilerarası problem çözme becerilerinin gelişimi desteklenmelidir.

Problem çözme yeteneği yaşanan deneyimler, alıştırmalarla geliştirilebilir. Türkçe dersinde işlenen metinler aracılığıyla öğrencilere problemi hissettirme, buldurma ve çözüm üretme alışkanlığı kazandırılabilir. Problem çözme becerisinin alt becerileri; problemin anlaşılması, problemin köküne inilmesi, problemi uygun şekilde çözmek için planlama yapma, işlemler sırasında çalışmaların gözlemlenmesi, gerektiğinde planların değiştirilmesi, yöntemlerin sınanması, çözüm aşamasında verilerin değerlendirilmesi, çözüme ulaşılınca çözümün anlamlılığının ve işe yararlılığının değerlendirilmesi ve yeni problemlerin fark edilmesini içerir (Özatalay, 2007). Türkçe dersinde bu becerileri geliştirmeye uygun seçilmiş metinler işlenerek ve oluşturulmuş senaryolar tartışılarak öğrencilerin yaşamında karşılaşacağı problemleri çözmek için gerekli becerilerin gelişimi sağlanabilir.

Araştırma Becerisi

“Araştırma, bir problemi çözmek amacıyla planlı olarak gerçekleştirilen veri toplama, çözümlenme, yorumlama ve değerlendirme işlemlerini kapsayan bir süreçtir.” (Kan, 2006: 62).

Araştırma becerisi, “doğru ve anlamlı sorular sorarak problemi fark etme ve kavrama, problemi çözmek amacıyla neyi ve nasıl yapılması gerektiği ile ilgili araştırma planlaması yapma, sonuçları tahmin etme, çıkabilecek sorunları kestirebilme, sonucu test etme ve fikirleri geliştirmeyi” kapsar. Bireyin kendi kendine yetebilmesi bu becerilerini geliştirme düzeyine bağlıdır (MEB, 2005: 23).

“Araştırmada dört temel boyut önemlidir. Bunlar; veri toplama, verileri düzenleme, verileri işleme ve sonuçları iletimdir. Verileri toplama aşamasında gözlem, araştırma, referans gösterme, soru sorma, görüşme, tarama, kaynakları yorumlama ve teknolojik beceriler işe koşulabilir. Verilerin düzenlenmesi aşamasında sınıflama, sıralama, verileri düzenlemek için teknolojiyi kullanma vb. becerileri kullanmak gerekecektir. Verileri düzenledikten sonra onları anlamlandırmak için veri işleme becerilerine gereksinim duyulacaktır. Gözlemleri yorumlama, örüntüler oluşturma, ilişki bulma, analiz, sentez, değerlendirme gibi beceriler bu süreçte kullanılacaktır. Son aşamada ortaya çıkan sonuçların iletimi gerçekleşecektir. Bu aşamada dil becerileri ön plandadır. Raporlaştırma, yazma, grafik, tablo ya da haritalar oluşturma, formal ve informal tartışma becerileri ön plana çıkmaktadır.” (Hotaman, 2008: 47).

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

Araştırma becerisinin gelişimi öğrencilerin problem çözme becerilerini de geliştirir. Öğrenmelerin kalıcı olmasında yaparak-yaşayarak öğrenme ilkesi etkilidir. Öğrencilerin dersle ilgili konularda araştırma yapması, bulgularını sınıfta sunması aktif olmalarını sağlayacak ve kalıcı öğrenmeler gerçekleşecektir.

Araştırma becerisi, ön koşul bilgiler gerektirir. Öğrencilerin araştırma becerilerinin gelişmesi için öncelikle okuduğunu anlama becerilerinin gelişmesi gereklidir. Bunun için öğrencilerin öncelikle okuma becerisini geliştirecek etkinlikler planlanmalıdır. Öğretmen, öğrencilere araştırma konusu vermeden önce konuyla ilgili giriş bilgileri vermeli ve araştırma adımları konusunda öğrencilere rehberlik etmelidir.

Karar Verme Becerisi

“Karar verme, elde olanlar ve sunulanlar arasından objektif ve alternatif yollar deneyerek zekice seçimler yapmaktır. Etkili karar vermenin bazı adımları bulunmaktadır. Bunlar alternatiflerin sıralanması, istenen ve istenmeyen sonuçların belirlenmesi, ortaya çıkacak olası sonuçların en arzu edilenden en arzu edilmeyene doğru sıralanması, duruma en uygun olan seçimin yapılması şeklinde sıralanmaktadır.” (Kan, 2006: 66). Tanımdan da anlaşıldığı gibi, karar verme bir süreç işidir. Bir dizi faaliyet gerektiren bir süreçtir. Karar verme sürecinin aşamaları eğitimle geliştirilirse bireylerde doğru ve yerinde karar verme becerisi de gelişir.

İnsanlar hayatları boyunca karar vermeleri gereken durumlarla karşılaşır. Karar verme, bir seçme işlemidir. Dolayısıyla karar verme sürecinin hem psikolojik hem de bilişsel yönleri vardır. İnsanların bir karar varması kadar bu kararı uygulamaya hazırlanması da önemlidir. Türkçe derslerinde öğretmenlerin öğrencilerin karar verme süreçlerini ve verdikleri kararı uygulayacakları etkinliklere yönelmesi, onların hayatta karşılaşacakları karar verme anlarında daha hızlı ve sağlıklı karar vermelerine yardımcı olur. Öğrencilere kendi kararlarını kendilerinin vermesinin doğruluğunu anlayacağı, dışa bağımlılıktan kurtulup özgürce karar alabileceği ortamlar sağlanmalıdır. Türkçe dersinde metinler yardımıyla öğrencilere seçim yapmaya yönlendiren etkinlikler, görüş geliştirme, köşelenme gibi öğretim tekniklerinin uygulandığı etkinlikler öğrencilerin hem dil becerilerini hem de karar verme becerilerini geliştirmeye katkı sağlayacaktır.

Bilgi Teknolojilerini Kullanma Becerisi

Günümüzde toplumsal, siyasal, endüstriyel, ekonomik, teknolojik konular başta olmak üzere her alanda yayılan değişim süreci, insanları kendilerine yer edinebilmeleri için kaynaklar yaratma ve teknolojiye hakim olma çabası içine sokmuştur. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna doğru değişen

ve gelişen süreçte insanlar kendilerini, ülkedeki eğitim politikası da bireyleri bilgiye değer veren, bilgiyi kullanmasını bilen ve bilgi üretebilen bir birey olarak yetiştirme eğilimindedir. Bu eğilim bilgi toplumunu oluşturur. Bilgi toplumunda bilgiyi arayan, ona ulaşmasını bilen, bilgiyi sınıflandırabilen, saklayabilen ve uygun ortamda değerlendirebilen insan profili önem kazanmıştır. Bilgi toplumunun eğitimle kazandırmayı hedeflediği beceriler de bunlardır. Bilgi toplumunu oluşturabilmek için, bilgiye ulaşım araçlarının sayısını artırmanın ötesinde doğru bilgiye, doğru zamanda ve doğru yerde ulaşma bilincinin geliştiği bir eğitim anlayışı benimsenmelidir (Numanoğlu, 1999).

Derslerde öğrencilerin bilgi teknolojilerini kullanabilecekleri ortamlar yaratmak, öğrencilere bilgiyi değil, bilgiye ulaşma yollarını öğretmek, yapılandırmacı anlayışla hazırlanan programa da uyum sağlamaktadır. Bilgi toplumuna geçişte, yol gösterici öğretmen, takım çalışmasıyla öğrenen öğrenci, öğretim-yönetim liderliğine dayalı yöneticilik, kişisel araştırmaya dayalı öğrenme yöntemi, değişken eğitim programları, örgütsel öğrenme ve çok boyutlu kavramsal öğrenme ölçütü önemli hale gelmektedir (Balay, 2004).

Toplumun gelişim ve kalkınmasında önemli bir faktör olan eğitim, hem gerekli insan gücünün yetiştirilmesinde hem de bireylere bilimsel bilgi ve teknoloji kullanım becerilerini kazandırmada temel araçtır. Bireyin topluma uyumunu kolaylaştırmak için gerekli bilgi teknolojilerini kullanma becerilerini derslerde uygulayabilecekleri ortamlar hazırlamak bireyi bu konuda pratikleştirebileceği gibi dersi de zevkli hale getirecektir. Bilgi toplumuna uygun eğitim sürecinde aşığıdaki noktalar dikkate alınmalıdır:

- Bilgiyi temel alan program izlenmelidir.
- Çocuklara daha fazla düşünme, tartışma ve araştırma ortamı hazırlanarak, serbest düşünen, tartışabilen, araştıran ve bulduklarını değerlendirebilen bir toplumun oluşturulmasına çalışılmalıdır.
- Yetişkinler eğitim süreci dışında bırakılmayarak, eğitim ve teknolojiye adaptasyonları konusunda sürekli eğitilmelidirler (Numanoğlu, 1999: 337).

“Program tanıtım kitabına göre bilgi teknolojilerini kullanma becerisi; bilginin araştırılması, bulunması, işlenmesi, sunulması ve değerlendirilmesinde teknolojiyi kullanabilme becerilerini kapsar. Bilgi teknolojilerini kullanma konusunda doğru karar verme, bilgi teknolojilerini kullanırken planlama yapma, bu teknolojilerin kullanılması için gerekli becerilere sahip olma bu kaynaklardan bilgiye ulaşma, taranan bilgilerin işe yararlılığını sezme ve ayırma, ayrılan bilgileri analiz etme, işe yarayanları seçme, seçilen bilgileri değerlendirme, sonuca varma, sonucu uygun formda sunma ve yeni alanlarda kullanma alt becerilerini içerir.” (Özatalay, 2007: 98).

Girişimcilik Becerisi

“Girişimci; bir mal veya hizmeti üretmek, pazarlamak için, kendine ait veya başka bir kişi veya kurumlardan sağladığı kaynaklarla, üretim faktörlerini bir araya getiren, bu faaliyeti yaparken ortaya çıkabilecek zararı da göze alan kişidir. Girişimcilik kavramı; iş adamı, iş bilen, yönetici, patron, kendi işini kendi kurma çabası içinde bulunan anlamlarında kullanılmaktadır.”(Hezen, 2009: 85). Bireyin çağa ayak uydurması, kişisel özelliklerini geliştirmesi, farkındalıklarının artması, rekabet ve ikna gücünün yükselmesi, risk alma, plan yapma, empati kurma ve sosyal ilişkilerinin gelişmesi girişimcilik becerisinin gelişmesine kaynak oluşturur.

Bireyin içinde bulunduğu sınıf, okul ve aile ortamında fark ettiği sorunların üzerine giderek, çözüm için sorumluluk alması, belli imkanları fırsatlara dönüştürmesi, insan ve para kaynaklarını harekete geçirip belli amaç ve hedefler için seferber edebilmesi toplum için önemlidir (Hotaman, 2008: 62). Bu sebeple öğrencilerin girişimci kişiliklerini ortaya çıkaran, onları bu konuda cesaretlendiren etkinlikler derslerde ön plana çıkarılmalıdır.

“Girişimcilik, sosyal ilişkilerde, iletişimde, iş dünyası ve benzeri alanlarda gerekli ve etkili davranışları uygun bir şekilde ve uygun zamanda ortaya koymak veya talep görebilecek bir ürünü veya hizmeti daha iyi üretebilmek ya da pazarlayabilmek amacıyla yeni bir sistem kurabilmek amacıyla gerekli olan becerilerdir. Girişimcilik; empati kurma, insan ilişkilerinde uyumlu davranışları gösterebilme, plan yapma, planlarını uygulayabilme, risk alma, herhangi bir alanda ihtiyaç duyulabilecek bir ürünün gerekliliğini sezme, ürünü planlama, üretme, Pazar araştırması yapma, pazarlayabilme gibi alt becerileri içerir.” (Kan, 2006: 70).

Bireyler eğitimle girişimci olarak yetiştirilebilirler. Eğitim vasıtasıyla sosyal ilişkilerinde ve iş yaşamlarında başarılı insanlar olarak yer alabilirler.

Sonuç ve Öneriler

Eğitimin görevleri arasında kendini yetiştiren, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, problem çözme ve karar verme becerileri gelişmiş, etkili iletişim becerilerine sahip, teknolojiyi takip eden ve etkili kullanabilen, merak ettiği konuları araştıran, girişimci bireyler yetiştirme yükümlülükleri vardır. Hayatta sadece bilgi sahibi olmak yeterli değildir. Günümüz eğitim anlayışı, öğretmenlerin sınıfa girip bilgilerini aktardığı öğrencilerin de sorgulamadan kabul ettiği anlayıştan uzaklaşmaya başlamıştır. Bireylerin düşünme becerileri başta olmak üzere kişisel gelişim becerileri de ön plana çıkmıştır. Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda üst düzey beceriler olarak da adlandırılan temel becerilerin gelişimi bireylerin akademik ve sosyal yaşamlarını sağlıklı ve verimli sürdürebilmeleri için gerekli ve önemlidir.

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ve Türkçe Dersi Çalışma Kitabında yer alan etkinlikler öğrencilerin okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisi becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmış, bunun yanında temel becerilerin de gelişmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu etkinlikler öneri niteliğinde olup öğretmenlerin birebir bağı kalmasını gerektiren etkinlikler değildir. Öğretmenler dersin işlenişine, sınıfın yapısına, öğrencilerin özelliğine ve programın esneklik ilkesine uygun olarak kendileri de etkinlik hazırlamalıdır. Bir sınıfın öğrenci özelliğine uygun hazırlanmış etkinlikler öğrencilerin gelişimi için daha verimli olacaktır.

Yeni programla birlikte etkinlik temelli öğretim önem kazanırken bu konuda eksiklikler de görülmektedir. Yeni Türkçe Dersi Çalışma Kitabı'nda ve Türkçe Öğretim Programı'nda yapılan araştırmalar temel becerileri geliştirme konusunda eksiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Özatalay (2007) "İlköğretim 1. Kademe Türkçe Öğretim Programında Öğrencilere Kazandırılması Hedeflenen Temel Becerilerin Ders Kitaplarında Kullanılmasına İlişkin Durum Çalışması" adlı doktora tezinde birinci kademe Türkçe ders kitaplarında temel becerilerin yer alma oranını incelemiş ve karar verme, girişimcilik, bilgi teknolojilerini kullanma, problem çözme becerilerine diğer becerilere göre daha az oranla yer verildiğini saptamıştır. Hezen (2009) "İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun Öğelerinin Öğretim Programı'nda Yer Alan Temel Becerileri Geliştirmeye Uygunluğu" adlı yüksek lisans tezinde 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun öğeleri ve Öğretim Programı ve Kılavuzu'nda yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğunu incelemiştir. Tüm sınıflar düzeyindeki kazanımların eleştirel düşünme becerisini %19,58 ile en fazla, girişimcilik becerisini %1,71 oranıyla en az düzeyde geliştirdiğini saptamıştır. Kurudayıoğlu, Tüzel ve Güneş (2010), "İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Etkinliklerin Temel Beceriler Açısından İncelenmesi" adlı bildirimlerinde Pasifik Yayınları 7. Sınıf Kitabını incelemişler ve girişimcilik, iletişim kurma, araştırma ve bilgi teknolojilerini kullanma becerilerini geliştirmeye yönelik etkinliklere diğer becerilere oranla daha az yer verildiğini saptamışlardır. MEB 7. Sınıf kitabında ise girişimcilik becerisini geliştirmeye yönelik hiçbir etkinliğe rastlamamışlardır. Araştırmalara bakıldığında yeni programa göre hazırlanmış kitaplarda eksiklikler olduğu görülmektedir. Bu eksiklikler eleştiriler ışığında tamamlanmalı, öğretmenler de derslerde bireysel hazırlıklarıyla tamamlayıcı olmalıdırlar. Temel becerilerin her biri alt beceriler içermekte ve süreç gerektirmektedir. Sürecin sağlıklı işleyişi ve alt becerileri geliştirerek temel beceri kazanımını sağlamak öğretmenin kontrolünde gelişmelidir.

Temel becerileri geliştirme amaçlı hazırlanmış her etkinlik aynı zamanda öğrencilerin dil becerilerini de geliştirecektir. Bireyin iletişim kurma, girişimcilik gibi becerilerini geliştirmeye çalışırken mutlaka konuşma, dinleme özelliklerini de geliştirmeye çalışırız; yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, bilgi teknolojilerini kullanma becerilerini

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

geliştirme etkinlikleri yaparken öğrencinin okuduğunu, dinlediğini anlaması düşündüğünü, araştırdığını, yazması; kendini sözlü olarak ifade etmesi de önemlidir. Buradan hareketle bireyin temel becerilerini geliştirmeye çalışırsak dil becerilerini de geliştirebiliriz, diyebiliriz. Bu nedenle etkinliklerde temel amaç temel becerileri geliştirmek olmalıdır.

ÖRNEK ETKİNLİK-1

ETKİNLİK ADI: ÖZGEÇMİŞ

DERS: Türkçe

SINIF: 8

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: Girişimcilik.

AMAÇ: Girişimcilik becerisi kazanma.

KAZANIM: Kendisini tanıtır.

Mesleği gereği hangi donanımlara sahip olması gerektiğini bilir.

TEMEL DİL BECERİSİ: Yazma.

AMAÇ: Yazma kurallarını uygulama.

KAZANIM: Düzgün, okunaklı ve standart Türkçe ile yazar.

MATERYAL: Çalışma kâğıdı

SÜREÇ

Öğretmen öğrencilere “özgeçmiş” iş dünyasında daha sık kullanılan tabiriyle “cv” nedir? sorusunu sorar. Öğrencilerin tahminlerinden sonra öğretmen özgeçmişin iş bulma sürecinde kişilerin kendilerini tanıtmak için gönderdikleri belgeler olduğunu açıklar.

Öğrencilere “Şu an 25 yaşındasınız ve iş başvurusu yapacaksınız?” diyerek öğrencilerden o yaşlarını hayal etmeleri istenir. 25 yaşında bulunmayı hayal ettikleri konuma göre bir özgeçmiş yazmaları istenir. Hazır özgeçmiş formundan hareketle iş hayatına hazırlanmak için hangi donanımlara sahip olmaları gerektiği tartışılır, öğrencilerin fark etmesi sağlanır.

DEĞERLENDİRME

Etkinliğin girişimcilik becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu kullanılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-2

ETKİNLİK ADI: ALO...ALO...

DERS: Türkçe

SINIF: 7

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: İletişim kurma.

AMAÇ: İletişim kurma becerisi kazanma.

KAZANIM: Konuşmasını belirlenen sürede ve teşekkür cümleleriyle sonlandırır.

İletişim kurarken karşı tarafı dinlemeye özen gösterir. Görgü ve nezaket kurallarına uygun davranır.

TEMEL DİL BECERİSİ: Konuşma, yazma.

AMAÇ: Konuşma kurallarını uygulama, hazırlıklı konuşmalar yapma, planlı yazma,

KAZANIM: Konuşmaya uygun ifadelerle başlar.

Konuşmasında nezaket kurallarına uyar.

Konuşma metni hazırlar.

MATERYAL: Zarf

SÜREÇ

- Öğretmen sınıfı 4 gruba ayırır.
- Gruplar kendi aralarında bir yazıcı iki sözcü seçerler.
- Öğretmen her gruba bir zarf seçtirir. Zarflarda “teşekkür etme, yardım isteme, özür dileme, ikna etme” amaçları yer alır.
- Gruplar seçtikleri amaçlara göre bir konu belirleyerek bir telefon konuşması hazırlarlar.
- Öğrenciler konuşma metinlerini hazırlamadan önce öğretmen, telefon konuşmalarında konuşmaya kendilerini tanıtarak başlamaları, konuya uygun bir giriş yaparak

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

söylemek istediklerini ifade etmeleri, karşı taraf konuşurken sözünü kesmeden dinlemeleri konusunda uyarılarda bulunur. Telefonu kapatırken teşekkür etmelerinin ve konuşma boyunca görgü ve nezaket kurallarına uymalarının gerekliliğini ve önemini anlatır.

- Öğrenciler konuşma metnini hazırlar.
- Her guruptan seçilen iki sözcü konuşmayı canlandırır. Hatalar varsa diğer gruplar tarafından konuşma sonunda düzeltilir.
- Konuşma metinleri öğretmen tarafından toplanır.

DEĞERLENDİRME

Öğrencilere, etkinliğin iletişim kurma becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-3

ETKİNLİK ADI: ÇÖZÜM BİZDE

DERS: Türkçe

SINIF: 6

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: Problem çözme.

AMAÇ: Problem çözme becerisini geliştirme

KAZANIM: Problemi çözerken değişik çözüm yolları üretir.
Problemleri çözerken çevresindekilere danışır.

TEMEL DİL BECERİSİ: Konuşma, yazma.

AMAÇ: Konuşma kurallarını uygulama, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazma kurallarını uygulama.

KAZANIM: Sorunlara konuşarak çözüm arar.

Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

MATERYAL: Karton, çalışma kâğıdı.

SÜREÇ

Öğretmen tahtaya büyük bir kartona yazılmış “Okuldaki ve sınıftaki disiplin problemleri nasıl çözülebilir?” yazısını asar. Öğrenciler önce ikili, sonra dördü, daha sonra sekizli gruplar halinde konuyu tartışırlar. Her tartışma sırasında beş dakika süre verilir. Öğrenciler çözüm yollarını tartışma sonlarında listelerler. Kararlaşmışları çözüm yollarını her grup sınıfa sunar.

Öğretmen etkinlik sırasında grupların birleşmesini organize eder, öğrencilere rehberlik eder. Tartışma ve konuşma kuralları etkinlik öncesinde ve yeri geldikçe etkinlik sırasında hatırlatılır.

DEĞERLENDİRME

Etkinliğin problem çözme becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-4

ETKİNLİK ADI: BAŞARI MERDİVENLERİ

DERS: Türkçe

SINIF: 7

SÜRE: 40 dk. (Araştırma dışında kalan süre)

TEMEL BECERİ: Araştırma

AMAÇ: Araştırma becerisi kazanma.

KAZANIM: Araştırma sırasında basılı ve görsel kaynaklara ulaşır.
Kütüphaneden faydalanır.

Yararlandığı kaynakları kaynakçada gösterir.

Araştırma sonuçlarını raporlaştırır.

TEMEL DİL BECERİSİ: Yazma

AMAÇ: Yazma kurallarını uygulama, planlı yazma.

KAZANIM: Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

Yazma konusu hakkında araştırma yapar.

Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

SÜREÇ

Öğretmen araştırma sürecini içeren araştırma planını hazırlayarak öğrencilerle paylaşır. Araştırma konusunun anlaşılmasının önemi, ilgili kaynaklara ulaşma, internet ve kütüphane kullanımı, bilgilerin bir düzen içinde yazımı ve kaynakçanın belirtilmesi konularında öğrencilere uyarı ve tavsiyelerde bulunur.

Öğrencilerden sanat, spor, bilim, siyaset alanlarından herhangi birinde başarılı işler yapmış kişileri araştırmaları, başarı öyküsünden en çok etkilendiği bir kişinin biyografisini hazırlayarak bir hafta sonraki derse getirmeleri istenir. Ulaştıkları bilgileri raporlaştırırken yazım ve noktalama kurallarını uymaları gerektiği hatırlatılır.

Öğrenciler hazırladıkları biyografileri sınıfta sunarlar.

DEĞERLENDİRME

Etkinliğin araştırma becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-5

ETKİNLİK ADI: TEKNOLOJİK HAYAT

DERS: Türkçe

SINIF: 7

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: Bilgi teknolojilerini kullanma

AMAÇ: Bilgi teknolojilerini kullanma becerisini geliştirme.

KAZANIM: Günlük hayatta teknolojiyi doğru kullanmanın önemini fark eder.

Teknolojinin yaşamımıza katkılarını fark eder.

TEMEL DİL BECERİSİ: Dinleme, yazma.

AMAÇ: Dinlenenin anlama ve çözümlenme, yazma kurallarını uygulama, planlı yazma.

KAZANIM: Dinlediklerinin konusunu ve ana fikrini belirler.

Yazısını bir ana fikrin etrafında planlar.

Konuya ve türe uygun giriş yapar.

MATERYAL: "TEKNOLOJİNİN VERİMLİ KULLANIMI" başlıklı gazete yazısı.

(<http://www.hurriyet.com.tr/teknoloji/7494283.asp?gid=198&sz=6900>)

SÜREÇ

Öğretmen teknolojiyle ilgili bir gazete yazısını öğrencilere okur. Öğrencilerle RAM, 3G, MMS, Windows Vista, çekirdek gibi teknolojik terimlerle ilgili bilgileri üzerine konuşulur.

Dinlenen metinden ve konuşulanlardan hareketle öğrencilerden;

- Teknolojiden hangi alanda yararlandıkları,
- Hangi teknolojik aletleri kullandıkları,
- Teknolojinin kullanımında nelere dikkat edilmesi gerektiği,
- Teknolojinin hızlı gelişiminin hayatımıza nasıl yansıdığı,

ile ilgili bir deneme yazmaları istenir. Yazılanlar sınıfta paylaşılır ve tartışılır.

DEĞERLENDİRME

Etkinliğin bilgi teknolojilerini kullanma becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-6

ETKİNLİK ADI: BİR DÜŞÜNEYİM

DERS: Türkçe

SINIF: 8

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: Karar Verme

AMAÇ: Karar verme becerisini geliştirme.

KAZANIM: Karşılaştığı sorunla ilgili düşünmeye yönelir.
Verdiği kararı değerlendirir.

Yanlış olduğunu düşündüğünde kararlarını değiştirir.

TEMEL DİL BECERİSİ: Konuşma, yazma.

AMAÇ: Konuşma kurallarını uygulama, yazma kurallarını uygulama.

KAZANIM: Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.
İşitilebilir bir sesle konuşur.

MATERYAL: Dört adet karton.

SÜREÇ:

Görüş geliştirme tekniğinin kullanılacağı bu etkinlikte öğretmen, "TELEVİZYONDA YAYINLANAN DİZİLER ÇOCUKLAR İÇİN YARARLIDIR." Önermesini tahtaya yazar. Öğrencilere düşünmesi için biraz süre verir. "Aynı fikirdeyim", "Kararsızım", "Karşıyım", "Kesinlikle Karşıyım" yazan kartonlar öğrencilerin görebileceği şekilde sınıfın farklı yerlerine asılır. Öğrencilerin kendi görüşlerini belirten kartonun altında yer alması istenir. Öğrenciler kartonların bulunduğu kısımlara geçtikten sonra tartışma başlar. Öğrencilerin buldukları noktada neden bulduklarını açıklamaları, birbirini dinlemeleri ve ikna etmeye çalışmaları sağlanır. Öğrencilerin arkadaşlarının açıklamalarından etkilenip etkilenmedikleri sorulurken düşünceleri değişen öğrencilerin yer değiştirebilecekleri belirtilir. Bütün öğrencilerin tartışmaya katılması sağlanmalıdır. Öğrenciler seçtikleri görüşte karar kıldıktan sonra, grupça kararlarını gerekçelendirdikleri bir liste hazırlayarak öğretmene sunarlar.

DEĞERLENDİRME: Etkinliğin karar verme becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-7

ETKİNLİK ADI: GRUP ŞAİR

DERS: Türkçe

SINIF: 7

SÜRE: 30 dk.

TEMEL BECERİ: Yaratıcı düşünme

AMAÇ: Yaratıcı düşünme becerisi kazanma, kendi düşüncelerinden yola çıkarak farklı ürünler üretmeye yönelme

KAZANIM: Ortaya koyduğu düşünceleri eleştirir. Yeni fikirler sunar.

Resim, metin, sözcük vb.den hareketle yeni fikirler, önermeler, ürünler oluşturur.

TEMEL DİL BECERİSİ: Yazma, okuma, görsel okuma.

AMAÇ: Yazma kurallarını uygulama, farklı türlerde metinler yazma, okuma kurallarını uygulama.

KAZANIM: Şiir dilinin farklılığını ayırt eder.

Şiir yazar.

Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.

Sözün ezgisine dikkat ederek okur.

MATERYAL: Fotoğraf kartları.

SÜREÇ:

Öğrenciler rastgele seçimle beş gruba ayrılır.

Kura yoluyla öğrencilere konular seçtirilir: Savaş, yalnızlık, doğa, futbol veya spor, trafik.

Öğrencilere konularına göre şiir türleri kısaca hatırlatılır. Savaş konusunu seçen öğrenciler epik, yalnızlık konusunu seçenler lirik, doğa konusunu seçenler pastoral, futbol veya spor konusunu seçenler didaktik, trafik konusunu seçenler satirik şiir yazacaklardır.

Her gruba konularına göre seçilen fotoğraf kartları dağıtılır.

Gruplar kendi aralarında sözcü ve yazıcı seçerler. 15 dakikalık süre içerisinde her gruptan dağıtılan kartların arkasına iki dördlükten oluşan bir şiir yazmaları istenir.

Yazılan şiirler grupların sözcüleri tarafından sesli olarak okunur.

DEĞERLENDİRME: Etkinliğin yaratıcı düşünme becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik bir değerlendirme formu dağıtılır.

ÖRNEK ETKİNLİK-8

ETKİNLİK ADI: OKULUMU DÜZENLERİM

DERS: Türkçe

SINIF: 6

SÜRE: 20 dk.

TEMEL BECERİ: Eleştirel düşünme

AMAÇ: Eleştirel düşünme becerisini geliştirme.

KAZANIM: Bir konu, resim, sorulan bir soru ile ilgili yorum yapar.

Kararlara ve ulaşılan sonuçlara sorgulayıcı bir yaklaşımla bakar.

Bulgularını çeşitli ölçütler kullanarak sıralar.

TEMEL DİL BECERİSİ: Okuma, yazma.

AMAÇ: Okuma kurallarını uygulama, yazma kurallarını uygulama.

KAZANIM: Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır. Yazısında sebep-sonuç, amaç-sonuç ilişkileri kurar.

SÜREÇ:

Öğrencilerden okuldaki konuları bakımından öğrenci, öğretmen ve okul idaresi kavramlarını araştırmaları istenir. Bu kişilerin üzerine düşen görevleri öğrenmeleri sağlanır. Araştırma sonuçları elde edildikten sonra anlatılan, bilinen durumlarla uygulama arasındaki farklar üzerinde tartışılır.

Öğrencilerle okulda her açıdan uygun bir çalışma ortamının nasıl olması gerektiği konusunda beyin fırtınası yapılır. Okul hayatını düzenleyen temel kurallar ve ilkeler listelenir.

DEĞERLENDİRME: Etkinliğin eleştirel düşünme becerisini ne ölçüde geliştirdiğine yönelik bir değerlendirme formu dağıtılır.

Kaynakça

- Akar, C. (2007). *İlköğretim öğrencilerinde eleştirel düşünme becerileri*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Arıcı, A. F. (2008). *Okuma eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2, 61-82.
- Baş, H. Z. (2002). *Drama yöntemiyle Türkçe eğitimi*. Ankara: Uzerler Matbaacılık.
- Çakmak, G. (2010). *İlköğretim birinci kademe Türkçe öğretim programının öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmeye etkisine yönelik öğretmen görüşleri (Tokat ili örneği)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Çelikkaleli, Ö. ve Gündüz, B. (2010). Ergenlerde problem çözme becerileri ve yetkinlik inançları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 361-377.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretimde okullarında Türkçe öğretimi*. İstanbul: M.E.B Basımevi.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Hezen, E. (2009). *İlköğretim 1-5. Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu'nun öğelerinin öğretim programında yer alan temel becerileri geliştirmeye uygunluğu*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Temel Beceriler ve Türkçe Öğretimi

- Hotaman, D. (2008). *Yeni ilköğretim programının kazandırmayı öngördüğü temel becerilerin öğretmen, veli ve öğrenci algıları doğrultusunda değerlendirilmesi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kan, A. Ü. (2006). *Yeni ilköğretim programında öngörülen temel becerileri kazanmada beşinci sınıf sosyal bilgiler ve Türkçe derslerinin etkilerine ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi (Diyarbakır ili örneği)*. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Karahan, F. (2008). Bir iletişim ve çatışma çözme beceri eğitimi programının üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 169-186.
- Karasar, N. (1999). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karataş Öztürk, S. (2007). *Yaratıcı düşünmeye dayalı öğrenme yaklaşımının öğrencilerin yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisi*. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Kurudayıoğlu, M., Tüzel, S., ve Güneş, S. (2009). Analysis of the activities in 7th grade Turkish language course books for elementary school according to the basic skills. *The International Journal of Educational Researchers*. 1(1), s.2-10.
- MEB. (2005). *İlköğretim 1-5. sınıf programları tanıtım el kitabı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Numanoğlu, G. (1999). Bilgi toplumu-eğitim-yeni kimlikler 1: Bilgi toplumu ve eğitime yansımalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1(2), 331-339.
- Özatalay, H. (2007). *İlköğretim 1. kademe Türkçe öğretim programında öğrencilere kazandırılması hedeflenen temel becerilerin ders kitaplarında kullanılmasına ilişkin durum çalışması*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Özbay, M. (2006). *Türkçe özel öğretim yöntemleri 1*. Ankara: Öncü Kitap.
- Özden, Y. (2003). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Yayınları.
- Temizkan, M. (2010). Türkçe öğretiminde yaratıcı yazma becerilerinin geliştirilmesi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27, 621-643.
- Temizkan, M. (2009). *Metin türlerine göre okuma eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizöz, H. (2008). *Yabancı dil öğretiminde dilbilgisi çeviri yöntemi ve iletişimci yaklaşım uygulamalarının öğrencilerin öğrenme becerisi üzerindeki etkisi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6,7,8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Türnüklü, E. ve Yeşildere, S. (2005). Problem, problem çözme ve eleştirel düşünme. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 107-123.
- Yahşi Cevher, Ö. (2008). *Türkçe programının ilköğretim 6. sınıf düzeyinde eleştirel düşünme becerisine etkiliği*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Büyük Türkçe sözlük*. <http://tdkterim.gov.tr/bts/> (Erişim Tarihi: 16.09.2011).